

Zaključci prvog dana konferencije „Zelena tranzicija pokreće europske gradove“ – Zagreb 2024.

Skupština građana - lokalni razgovori građana i njihovih izabranih predstavnika u Gradskoj skupštini Grada Zagreba

Pozadina

Zanimanje građana za dijalog sa svojim izabranim predstavnicima u Gradskoj skupštini o temi energetske tranzicije i klimatskih promjena bio je velik – 161 građanin registrirao se za razgovor u Gradskoj skupštini, neznatno manje ih se u pojavilo u dvorani, a 360 ih je sudjelovalo u dijalogu online. Ovako veliko zanimanje građana pokazuje njihov velik interes za ova pitanja koja izravno utječu na kvalitetu njihova života.

Cilj lokalnog dijaloga bio je uključiti građane u promišljanje o energetske tranziciji i klimatskim promjenama i podići svijest o važnosti ovih pitanja za kvalitetu svakodnevnog života; potaknuti kod građana osjećaj odgovornosti i razumijevanja kako njihovo individualno ponašanje utječe na ostvarivanje ciljeva energetske i klimatske politike; podići svijest građana o ozbiljnosti situacije i budućih posljedica današnjeg nedjelovanja ili usporavanja zelene tranzicije, tj. odustajanja od Europskog zelenog plana (EGD); podići svijest o važnosti aktivnog uključivanja građana kao partnera u energetske tranziciju i upravljanje klimatskim promjenama za uspješnu realizaciju zelene tranzicije; pružiti građanima sve relevantne informacije oko EGD-a i politika Grada Zagreba na ovom području; dobiti mišljenje građana o zelenim politikama Grada Zagreba i EGD-u, te vezano uz to i smjernice građana za buduće politike Grada Zagreba.

Uvodna izlaganja i panel na kojem su sudjelovali predstavnici Europske komisije, Europskog parlamenta, Europskog odbora regija, Savjeta mladih Grada Zagreba i NGO-a dala su okvir i poticaj raspravi uz pregršt informacija o EGD-u te stajalištima mladih i civilnog društva o zelenoj tranziciji i politikama Grada Zagreba.

I. Zaključci dijaloga s građanima

Opća ocjena

Građanima je teško razumjeti političke procese donošenja europskih politika te njihovo prevođenje u svakodnevne postupke, projekte i aktivnosti na nacionalnoj i lokalnoj razini. Stoga građani žele veću

prisutnost zelene tranzicije u njihovim životima kroz konkretne projekte koji izravno utječu na kvalitetu njihova života te na njihovu životnu i radnu okolinu, a manje kroz političke procese oblikovanja politika, i to kako na europskoj razini, tako i na nacionalnoj te lokalnoj razini.

Građani traže:

- Kontinuirani dijalog o zelenoj tranziciji i s njome povezanom lepezom različitih politika te javnu raspravu o ključnim projektima zelene tranzicije.
- Usklađenost svih europskih, nacionalnih i lokalnih politika koje utječu na zelenu tranziciju, s obzirom na to da zelenu tranziciju ne doživljavaju kao izolirani projekt, već kao sustavnu transformaciju društva u gospodarskom, društvenom i klimatskom smislu.
- Da zdravlje građana bude u središtu klimatskih i energetske politika te zelene tranzicije općenito. Ovakav pristup trebao bi dovesti do potrebe manjeg investiranja u zdravstveni sustav (zbog potencijalno manjeg broja pacijenata) i većeg ulaganja u politike koje proizvode učinke kojima se narušava zdravlje građana, a radi smanjenja toga negativnog utjecaja (npr. u poljoprivrednu politiku).

Po pojedinim područjima zelene tranzicije građani su zaključili sljedeće:

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE I ENERGETSKA UČINKOVITOST

- Građani zahtijevaju snažniju predanost Grada Zagreba u povećanju obnovljive energije u lokalnom energetske miksu i ubrzanju prijelaza s fosilnih goriva na obnovljive izvore energije. Primjerice, iskazali su interes i podršku za povećanje eksploatacije i bolje iskorištavanje geotermalnih i solarnih potencijala Grada Zagreba, kao i smanjenje korištenja fosilnih goriva za grijanje i hlađenje.
- Građani prepoznaju važnost i daju punu potporu politici i projektima energetske učinkovitosti, posebno u smislu energetske obnove gradskih, ali i privatnih nekretnina, što izravno pridonosi uštedi energije i smanjenju energetske siromaštva.
- Građani žele financijske poticaje Grada Zagreba i učinkovit zakonski okvir za razvoj energetske zajednice, posebice pojednostavnjenje cijelog procesa, kao i rješenje za višestambene zgrade na kojima trenutačno zbog neodgovarajućega zakonskog okvira nije moguće instalirati solarne panele u kontekstu energetske zajednice. Zbog ovakve pravne situacije u Republici Hrvatskoj gotovo svi pokušaji uspostave energetske zajednice zapeli su na administrativnim pitanjima, što je rezultiralo time da Hrvatska ima samo jednu energetske zajednicu, a članice EU-a u susjedstvu na stotine.

PROMET

- Građani prepoznaju napore Grada Zagreba za smanjenje emisija stakleničkih plinova kroz ubrzan prijelaz javnog prijevoza na obnovljive izvore energije te povećanje kapaciteta biciklističke infrastrukture. Istodobno, građani su izrazili zabrinutost zbog nejednako razvijene biciklističke infrastrukture u svim dijelovima grada, posebno u prigradskim četvrtima.
- Građani inzistiraju na povećanju udjela obnovljive energije u javnom prijevozu (električna vozila i vozila koja kao pogonsko gorivo koriste biogorivo).

- U kontekstu održivoga gradskog prijevoza građani izražavaju snažan interes za jačanje međusobne povezanosti gradske prometne mreže (autobusi, tramvaji, vlakovi).

ZELENA INFRASTRUKTURA

- Građani su izrazili zabrinutost zbog mogućeg smanjenja urbane zelene infrastrukture.
- Građani zahtijevaju snažniju predanost Grada Zagreba u zaštiti postojeće i proširenju nove zelene infrastrukture u procesu urbanističkog planiranja.

II. Zaključci panel-diskusije: klimatske promjene i energetska tranzicija

Na panelu je istaknuto da je prema najnovijim podacima Eurobarometra, velika većina europskih građana zabrinuta zbog klimatskih promjena i njihovih posljedica na svakodnevni život građana. Europska komisija dijeli zabrinutost europskih građana zbog klimatskih promjena te je stoga povećala europske klimatske ciljeve. EU je usvojila 2020. EGD kao temeljnu politiku za postizanje klimatskih ciljeva. EGD obvezao je EU i njezine države članice da do 2050. postanu klimatski neutralne smanjenjem emisija i potrošnje energije te povećanjem energetske učinkovitosti i proizvodnje energije iz obnovljivih izvora energije.

Poruke panelista bile su sljedeće:

- EGD je namijenjen povećanju europske konkurentnosti i poticanju održivog gospodarskog razvoja. Poticanje uključivosti i promicanje ravnopravnog sudjelovanja i zastupljenosti svih europskih građana, posebno onih ranjivih, važna je njegova sastavnica. Novi EGD je najbolja alternativa daljnjeg razvoja.
- Svojom kohezijskom i zajedničkom poljoprivrednom politikom EU će nastaviti podupirati poljoprivredni sektor i smanjivati jazove razvijenosti među različitim područjima i regijama.
- Europski građani imaju ključnu ulogu u zelenoj tranziciji zbog čega je Europska komisija uspostavila Europski klimatski pakt i imenovala klimatske veleposlanike. Klimatski veleposlanici imaju najvažniju ulogu u dovođenju europskih politika na lokalnu i regionalnu razinu promicanjem aktivnog sudjelovanja građana u zelenoj tranziciji.
- Najveći broj propisa u proteklom sazivu Europskog parlamenta izglasana je u području energetske tranzicije i klimatskih promjena. To se neće promijeniti bez obzira na novi saziv.
- Godine 2019. Europski parlament proglasio je klimatsku krizu u Europi i pozvao sve države članice da se obvežu na nultu neto stopu emisija stakleničkih plinova do 2050. godine, nakon čega su uslijedili zakonodavni prijedlozi Europske komisije s ciljem da EU bude „Fit for 55“ (spremna za 2055.). Jedan od najvažnijih primjera novih zakonodavnih politika je osnivanje Socijalnog fonda za klimatsku politiku. Fond bi trebao osigurati pravednu tranziciju za sve europske građane.
- Na sljedećim izborima za Europski parlament europski građani imaju priliku obvezati EU na još ambicioznije klimatske politike i akcije. Zato je važno izaći na izbore.
- Širenjem znanja o zelenoj tranziciji i klimatskim politikama te izgradnjom provedbenih kapaciteta, civilno društvo ima ključnu ulogu u podizanju svijesti građana i njihovu uključivanju u politike zelene tranzicije na lokalnoj i regionalnoj razini te time osiguravanju uključive i pravedne tranzicije.

- Prilikom razmatranja budućeg tržišta rada, kao i obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih politika, inkluzivna i pravedna tranzicija trebala bi imati jaču rodnu dimenziju i snažnije priznanje uloge žena u provedbi politika ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe.
- Europska mladež već ima transformativnu ulogu i aktivno sudjeluje u oblikovanju europskih politika. Ima snažan stav o klimatskim promjenama i njihov bi glas trebao biti zastupljen i priznat u idućim desetljećima.
- Mladi su klimatski osviješteni, boje se za svoju buduću egzistenciju. Zelenu tranziciju vide kao priliku za razvoj novih vještina i radnih mjesta.
- U provedbi europskih politika regionalna i lokalna suradnja trebala bi biti još snažnija. Europske regije trebale bi učiti jedna od druge stvaranjem zajednica praksi i razmjenom znanja i stručnjaka. Takva suradnja aktivno će pridonijeti još kohezivnijoj i konkurentnijoj EU. Važnu ulogu u toj suradnji na regionalnoj i lokalnoj razini ima Europski odbor regija i inicijative kao što je Sporazum gradonačelnika.
- Gradovi bi trebali biti uključeni u razvoj i planiranje politika od ranih faza.

Modeli upravljanja na više razina moraju biti učinkovitiji.